

◀ Василь Перевальський.
Ілюстрація до збірки українських
народних пісень (1970)

У жартівливих піснях («Ой під вишнею, під черешнею...», «Ой кум до куми залиявся», «Ой що ж то за шум учинився», «Ти ж мене підманула», «Із сиром пироги») найчастіше висміюються лінощі, недбалство, любовні походеньки одружених.

М. Закревський¹ зазначив, що в цих піснях «привілля для веселощів, іронії, дотепу українця, без яких він не може жити. Ця жартівливість тим привабливіша, що вона непідробна, природна; а дотепність, неначе іскра, часто з'являється несподівано і з блиском». У цій групі доволі часто використовується прийом самовисміювання.

■ «Хто в любові не знається, той горя не знає»

Мотиви, притаманні пісням про кохання:

- ▶ зародження почуттів;
- ▶ взаємне кохання;
- ▶ нещасливе кохання;
- ▶ розлука;
- ▶ батьківські перешкоди закоханим;
- ▶ втручання ворогів-розлучників;
- ▶ зрада.

Пісням про кохання притаманні такі ознаки:

- ▶ романтичний характер зображення дійсності;
- ▶ гіперболізація душевних драм;
- ▶ сентиментальність (надмірна чутливість).

Завдяки високому художньо-естетичному рівню й важливості проблематики особливу популярність серед народу здобули такі пісні про кохання, як «Місяць на небі, зіроньки сяють...», «Цвіте терен, цвіте терен...», «Ой гиля-гиля, гусоньки, на став», «Ой чий то кінь стоїть». Пісні про кохання мають романтичний характер. Саме тут можна простежити перебільшення й ідеалізацію почуттів, надмірну чутливість ліричних героїв, традиційні художні засоби (постійні епітети, метафори,

порівняння, символи). Доволі часто художньому відтворенню людських переживань сприяють описи пейзажів, які вживаються як паралелізми до внутрішнього стану людини.

«Місяць на небі, зіроночки сяють...». Пісня розпочинається описом вечірньої пори. Саме в цей час завершувалася щоденна трудова діяльність. Образи небесних світил служать не тільки для того, щоб створити зорову картину, а й виразити міфологічний зміст. Поєдання місяця і зірок символізує єдність жіночого й чоловічого начал. Місяць називали князем, молодиком, а красні зорі – це його помічниці. В українських колядках місяць і зірки служать натяком на щасливу сім'ю.

У пісні «Місяць на небі, зіроночки сяють...» оспівано історію кохання, у якій пепрелелися розлука і така бажана зустріч:

Як ми любились та й розійшлися,
Тепер навіки зійшлися знов.

На тлі нічного пейзажу з'являється образ човна. Він пов'язаний із водною стихією і є уособленням людського життя, непередбачуваних подій. Човен на морі може служити як натяком на самотність, так і на боротьбу людини з життевими обставинами.

Зорова картина плавно перетікає в іншу сферу – слухову. Хлопець чує голос коханої, яка співає в човні, тому до пісні, яка лунає, використано епітети «мила», «люба». Символами чуттєвої сфери виступає серце козака, яке «мrex», та очі дівчини, які «темні, як нічка, ясні, як день».

«Цвіте терен, цвіте терен...». Доволі часто в піснях про кохання фігурує мотив зради. Уже сама назва символізує важкі життєві шляхи, перешкоди, страждання. Любов не принесла щастя, а стала важким випробуванням: «Хто в любові не знається, той горя не знає». Ймовірна зрада коханого породжує душевний неспокій. Дівчина тяжко переживає ситуацію невизначеності: «Вечороньки не доїла, нічки не доспала».

Покинута ніби намагається забути коханого і водночас не втрачає надії на його повернення, постійно виглядає його. Психологічна напруга зростає, коли розpach породжує гіркі слова, близькі до прокляття: «Нехай іде, нехай їде, нехай не вернеться...». Підтвердженням народного розуміння зради

▲ Микола Пимоненко. Ревнощі (1901)